

Bu ilin iyun ayında keçirilən Bakı Enerji Həftəsində qeyd olunduğu kimi, getdikcə dəha ciddi riskler yaranan elektrik enerjisi və təbii qaz qılığının aradan qaldırılması, karbohidrogen resurslarından səmərəli istifadə yollarının axtarılması ilə bağlı müzakirələr hələ de aktuallığını qoruyur. Bu baxımdan bərpəolunan enerjidə texniki potensialı quruda 135, dənizdə 157 gigavat təşkil edən Azərbaycanın enerji resurslarına artan tələbat təbiidir. Birləşmiş Ərəb Əmirliliklərinin "Masdar" şirkətinin inşa etdiyi 230 meqavatlıq Güneş enerji stansiyasının istifadəyə verilməsi, Səudiyyə Ərəbistanının "Acwa Power" şirkətinin 240 meqavatlıq külək enerjisi stansiyasının inşası ilə ölkəmizin enerji ehtiyatı daha da artacaq. "2030-cu ilə qədər təxminən altı gigavatlıq Güneş, külək və hidroenerji stansiyalarının tikilməsini planlaşdırırıq. Lakin bu, tam planlarımızın hamısı deyil, 10 gigavatlıq bərpəolunan enerji layihələri üzrə müqavilələr və anlaşma memorandumları imzalanıb" söyləməklə Azərbaycanın ixrac bazarlarında rolunun, Xəzər dənizindən başlayaraq Qara dənizin dibi ilə enerji kabelinin çəkilməsinə nəzərdə tutan digər mühüm enerji təhlükəsizliyi layihəsinə marağın artdığını qeyd edən Prezident İlham Əliyev artıq texniki-əsaslandırma işlərinin bu yaxınlarda sona çatacağını bildirib.

Azərbaycanın "Yaşıl" gündəliyi, Naxçıvan Muxtar Respublikasının, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur regionlarının yaşılları enerji zonaları elan edilməsi ölkə iqtisadiyyatının inkişafını, enerji siyasetimizin koordinasiyasını, saxələndirilməsini sürətləndirir. Azərbaycanın beynəlxalq tərəfdəşləri ilə birgə fealiyyəti nəticəsində bərpəolunan enerji resurslarına transformasiyada və qazıntı yanacağının uzun illər ərzində istifadəsi sayesində mühüm əhəmiyyətə malik təcrübə özünü doğrudur. Dəfələrlə qeyd olunmuş "Enerji təhlükəsizliyi milli təhlükəsizliyin ayrılmaz hissəsidir" deyimi enerjiyə tələbatın artlığı bu günlərdə daha aktual səslənir. İdxaldan asılı olan ölkələr ən etibarlı və uzunmüddətli tərəfdəşlər axtarır. Ötən illərin təcrübəsi göstərir ki, sözü imzası qədər dəyərələn Azərbaycan xüsusiətə Avropa ölkələri üçün ən etibarlı bazardır. Son 30 il ərzində imzalanmış bütün müqavilələr tam icra olunub. Onların hamısı parlament tərəfindən ratifikasiya olunub və qanuni hüquq qazanıb. Bunun nəticəsidir ki, ölkəmiz bərpəolunan enerji sahəsində növbəti sürətli inkişaf ərafasındadır. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda hidroelektrik stansiyalarla bağlı görülən işlər də deyilənlərə əlavə olunsa, 2027-ci ilədək 2 gigavat həcmində bərpəolunan enerjinin əldə edilməsi tamamilə real hədəkdir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun azad olunmuş ərazilərində 270 meqavat həcmində hidroelektrik stansiyalar istifadəyə verilib. 3-5 il ərzində bu rəqəm 500 meqavata çatacaqdır. Beləliklə, bərpəolunan enerjinin 1 gigavat həcmi ölkəmizə yarımlı milyard kubmetr qaza qənaət etməye imkan verəcək. Azərbaycanın bərpəolunan enerji potensialı, aparılmış ilkin hesablamlara görə, yalnız texniki baxımdan yox, iqtisadi və institusional baxımdan da cəlbədir. Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası (IFC), Avropa Yenidənqurma və Inkişaf Bankı (EBRD), Səudiyyə Ərəbistanının "ACWA Power" və Birləşmiş Ərəb Əmirliliklərinin "Masdar" şirkətləri ilə əməkdaşlıqlar artıq reallaşır.

III Şuşa Qlobal Media Forumunun iştirakçıları ilə görüşündə media nümayəndələri tərəfindən verilən çoxsaylı sualları obyektiv cavablandıraraq ölkəmizin təşəbbüsü ilə regionda həyata keçirilən nəhəng layihələrə, müxtəlif qlobal çağırışlara, bölgədə və dünyada baş verən hadisələrə təhlili yanaşma terzi ilə fərqlənən Azərbaycanın enerji diplomatiyasının uğurlarından bəhs edən Prezident İlham Əliyev perspektivlər barədəki inamlı açıqlamaları ilə diqqəti cəlb etdi.

Dövlətimizin başçısının vurguladığı kimi, Azərbaycanda enerji keçidi dövründə bər-

Etibarlı enerji təchizatçısı - Azərbaycan!

**Əlverişli geosiyasi məkanda yerləşən
Azərbaycan dünyanın enerji xəritəsini
yeniləməklə əməkdaşlıqda qarşılıqlı
etimad prinsiplərinə, saxələndirmə
siyasetinə də sadıqdır**

paolunan enerji mənbələrinin inkişafına xüsusi diqqət yetirilir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun yaşılları enerji zonası" kimi inkişafi istiqamətində zəruri addımlar atılır. "Xəzər-Qara dəniz-Avropa" yaşılları enerji dəhlizi" layihəsi böyük perspektiv və edir. Regional və qlobal əməkdaşlıqda etibarlı tərəfdəş kimi böyük nüfuz qazanan, dünyanın enerji siyasetinin yenlənməsində xüsusi rol olan, bölgənin gələcək inkişafi üçün böyük imkanlara malik Azərbaycan enerji, nəqliyyat və kommunikasiya dəhlizləri vasitəsilə Avropa, Asiya və Mərkəzi Asiya ölkələrini birləşdirən körpü rolunu inamlı davam etdirir. Bu təşəbbüsələr regional iqtisadi tərəqqiyə təkan vermeklə yanaşı, Azərbaycanın qlobal əməkdaşlıqda vacib aktor kimi mövqelərini möhkəmləndirir.

Şuşa Forumunda qeyd olunduğu kimi, 2030-cu ilə qədər artıq imzalanmış investisiya müqavilələri əsasında ölkəmizdə ən azı 6 gigavatlıq yaşıllı enerji, o cümlədən Güneş, külək və su elektrik enerjisi istehsal olunacaq. "Su elektrik enerjisi Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda əsas yer tutur. Biz ümumi 280 meqavat gücündə 30 kiçik su elektrik stansiyasını artıq istismara vermişik. Beləliklə, yaşıllı gündəliyimiz həqiqətən çox genişdir. Eyni zamanda, mənim mesajım, ev sahibi olan Azərbaycanın mesajı ondan ibarət idi ki, biz həmin məsələyə realist və praqmatik yanaşmalıyıq. Hamımız anlaysıq ki, biz planeti qorunmalıyıq. Lakin etraf mühit böhranına ən çox rəvac verənlər, yəqin ki, bu yükü öz üzərinə götürməlidirlər" sözləri ilə ölkəmizin iqlim dəyişmələrinin yaratdı-

ğı problemlərin həllində də fəal iştirak edəcəyini bildirən Prezident İlham Əliyevin vurğulduğu kimi, faydalı qazıntıları diqqətdən kənarla saxlamaq olmaz: "Çünki yaxın gelecekdə onlarsız dünya yaşaya bilməz, iqtisadiyyat işləyə bilməz, teyyarələr uça bilməz və hər bir şey dayanar. Beləliklə, biz reallığın bu tərefini də görməliyik."

Bəlli olduğu kimi, ölkəmizdə "Yaşıl Keçid Programı" həyata keçirilir. Lakin neft və qaz olmadan gələcək inkişafi da təsəvvür etmək yanlışdır. "Ölkəmizdə COP29-da mühüm nailiyyətlərdən biri ondan ibarətdir ki, biz elə konstruktiv mühit yaratdıq və şəxsi töhfə verdik ki, karbon bazarlarının fəaliyyəti ilə bağlı 6-ci maddə üzərində razılıq əldə olunsun. Bu məsələ ən azı son 10 il ərzində müzakirədə qalmışdır. Beləliklə, o, COP29-un ən mühüm və tutarlı nəticəsinə çevrildi" söyləyen Prezident İlham Əliyev iqlim dəyişmələri məsələlərinin həlli ilə bağlı vəsaitlərin COP29-da nəzerdə tutulmuş 100 milyard ABŞ dollarından 300 milyard ABŞ dollara qədər artırılması ilə bağlı əldə olunan razılığı müsbət nəticə adlandırdı. Göründüyü kimi, Azərbaycanın "Yaşıl" gündəliyinin, enerji sahəsində şaxələndirmə siyasetinin, müxtəlif tərəflər arasında anlaşmaq səyələrinin BMT və bir çox beynəlxalq tərəfdəşlər tərəfindən yüksək dəyərləndirilməsi ölkələr arasındaki mühitini möhkəmləndirir.

Hazırda beynəlxalq səviyyədə yaşıllı enerji layihələrinə artan diqqət təkcə Azərbaycanda deyil, Güneş və külək elektrik enerjisi stansiyaları yaradılan Mərkəzi Asi-

ya ölkələrində də hiss olunur. Ötən ilin noyabrında Bakıda COP29 çərçivəsində Özbekistan, Qazaxistan və Azərbaycan prezidentləri arasında yaşıllı enerji ilə bağlı Xəzər dənizinin dibi ilə elektrik kabelinin çəkilməsi layihəsi əsasında sənədin imzalanması, ölkələrarası infrastrukturun birləşməsi ilə bağlı razılığın əldə olunması Qlobal Cənubun enerji siyasetində mühüm addım hesab olunur. Əvvəller Azərbaycan, Gürcüstan, Rumınıya, Macarıstan arasında da buna bənzər sənədin imzalanmasını, Qara dənizin dibi ilə yaşıllı enerji kabelinin çəkilməsini nəzərə almaqla söyləmək olar ki, bu cür mühüm layihələr təkçə Cənubi Qafqazı deyil, geniş coğrafiyanı əhatə edir. Bütün təşəbbüslerin mərkəz nöqtəsi Azərbaycandır. Bu coğrafiya isə dəyişilməzdır. Azərbaycan, Mərkəzi Asiya və Avropa ölkələri arasında imzalanmış sənədlərən də aydın olur ki, Azərbaycan qlobal layihələrin ayrılmaz hissəsi, əsas qovşağıdır. Artıq Cənub Qaz Dəhlizi maksimal həcmde fəaliyyət göstərir. Azərbaycanın təşəbbüsü ilə yeni interkonnektorlardan istifadə olunur. Əsas boru kəməri tam həcmde doludur. Onu genişləndirmək üçün isə əlavə maliyyə vəsaitinə ehtiyac var. Ona görə Avropa institutları bu reallığı və enerji ehtiyacı nəzərə almalı və siyasetlərində dəyişiklik etməlidirlər. Çünkü hələ də davam edən Rusiya-Ukrayna müharibəsinin yaratdığı fəsadlar da göstərir ki, Avropanın Azərbaycanın təbii qazına, yaşıllı enerjisine hemişəkindən daha çox ehtiyacı var. Digər səbəb isə geosiyasi baxımdan əlverişli ərazidə yerləşən, 12 ölkəyə qaz ixrac edən ölkəmizin Avropa və Asiyani əhatə edəcək meqalayihələrin icrasında böyük təcrübəyə malik olmasıdır. Ölkəmizin perspektiv üçün enerji siyaseti 2030-cu ilə qədər bu gün 25 milyard kubmetr olan qaz hasilatını daha 8 milyard kubmetr artırmaqla 33 milyard kubmetrə çatdırmaqdır. Əlavə 8 milyard kubmetr üçün bazarlar müəyyən edilir. Biz Avropa ittifaqının üzvü olan bir neçə ölkədən təkiflər almışq. O ölkələr ki, bezi ləri artıq bizim qazımızı alır, digərləri isə hələ de Azərbaycan qazını almır. Biz bu təkifləri dəyişəndiririk. Bazara çıxış baxımdan da biz bu məsələləri kommersiya prinsipləri əsasında dəyişəndiririk" sözləri ilə ölkəmizin enerji ehtiyatlarının tükənməliyini vurgulayan Prezident İlham Əliyev bir məsələni də diqqətə çatdırır ki, Azərbaycan qarşılıqlı əməkdaşlıq prinsiplərinə etiramlı yanaşmaqla, etibarlı tərəfdəşləğə, verilən sözə sadıqlıqda də dəyər verən ölkədir.

Xuraman İsmayılovqızı